

Ніколенко О. М.

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

ПОЕТИКА ЗОБРАЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ УКРАЇНСЬКОГО ЯРМАРКУ У МИКОЛИ ГОГОЛЯ ТА ОЛЕНИ ЗВИЧАЙНОЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті здійснено порівняльний аналіз художніх засобів зображення багатоголосся українського ярмарку у повісті Миколи Гоголя «Сорочинський ярмарок» та нарисі Олени Звичайної «Миргородський ярмарок». Основна увага зосереджена на позасюжетних елементах (пейзаж) та сенсорних деталях (колір, звук, запах, дотик), які контрастно протиставлені у двох творах. Обидва тексти об'єднані мотивом ярмарку як соціального та культурного простору, проте його наповнення суттєво відрізняється за змістом, настроєм, емоційною тональністю.

У творі Миколи Гоголя пейзаж виконує функцію тла зображених подій і водночас репрезентує атмосферу радості, гармонії та повноти життя. Автор використовує яскраві кольори, гармонійну запальну музику, зображує розкішну весняну природу, щоб передати атмосферу свята, веселощів, кохання, жартів. Сенсорні образи у Миколи Гоголя викликають асоціації з добробутом, спокоєм, теплом, що формує фольклорно-романтичний образ України.

У нарисі Олени Звичайної відбувається протилежне переакцентування всіх цих образів та деталей: на зміну багатоголосся приходить тиша, замість буянства розкішних і соковитих барв – темні кольори, що символізують трагедію, втрату, загибель. Простір ярмарку трансформується у місце страждання, голоду та смерті. Пейзаж і сенсорика в Олени Звичайної стають виразниками національної травми – Голодомору, а кольори набувають не декоративного, а меморіального значення.

Проаналізовано антитезу світоглядних координат: ярмарок у Гоголя асоціюється з життям, радістю, молодістю, добробутом, тоді як в Олени Звичайної він символізує смерть, голод, історичну травму. Така художня антитеза посилює загальне протиставлення двох реальностей – як радикально змінилася України за століття. Більшовицька влада принесла смерть і руїну.

Микола Гоголь – визнаний класик української та світової літератури, його творчість активно досліджується в літературознавстві, на відміну від творчості Олени Звичайної, яка залишається маловідомою і майже не вивченою в сучасному науковому дискурсі. Ця публікація є спробою частково заповнити наукову прогалину, пов'язану з недостатньою увагою до творчості письменниці, а також окреслити потенціал її нарисів як документа національної пам'яті, який фіксує травматичний досвід Голодомору.

Новизна публікації полягає у першій спробі комплексного аналізу художнього функціонування пейзажу та сенсорних образів у згаданих творах як засобів втілення антитези життя і смерті. Такий підхід дозволяє не лише поглибити розуміння поетики обох авторів, а й простежити зміну історичного бачення України в літературному дискурсі.

Ключові слова: пейзаж, колір, сенсорика, ярмарок, Микола Гоголь, Олена Звичайна, історична пам'ять, Голодомор, художній простір.

Постановка проблеми. Нарис Олени Звичайної «Миргородський ярмарок» був задуманий як пронизлива художня альтернатива яскравій і барвистій повісті, що відкривала дебютну збірку Миколи Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки». Між описами знаменитого ярмарку, що відбувається щороку на Полтавщині, але широко знаний на весь світ, минуло століття. Але надто зміни-

лося все навколо – люди, їхні долі, спосіб життя. Протиставляючи патріархальний, гармонійно-осейний український світ XIX століття та більшовицько-радянський «рай» у розпал Голодомору 1932–1933 років, Олена Звичайна мала на меті розвінчати пропагандистський образ дійсності 1930-х років та виявити глибокі конфлікти в суспільстві тієї доби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Літературна спадщина Миколи Гоголя за два століття вивчена досить ґрунтовно, проте продовжує привертати увагу дослідників. Помітний внесок у гоголезнавство зробила Валентина Мацапура, яка проаналізувала збірки «Вечори на хуторі біля Диканьки», «Миргород», поему «Мертві душі», акцентуючи на поетиці, стилістиці, інтертекстуальності та християнсько-язичницьких мотивах. У монографії «Гоголь: буття і страх» (2002) Олександр Ковальчук інтерпретує філософські й екзистенційні мотиви творчості письменника. Серед актуальних напрямів дослідження також варто виокремити роботи Ю. Барабаша, П. Михеда, Г. Грабовича, які звертаються до індивідуального стилю М. Гоголя, його барокової естетики та пізньої творчості. Попри значний масив наукових праць, доробок митця залишається відкритим для нових інтерпретацій.

Натомість творчість Олени Звичайної, української письменниці в діаспорі, досі не стала об'єктом системного академічного вивчення. Увага до її доробку зводиться до фрагментарних згадок у передмовях Григорія Ващенко та Юрія Григор'єва, а також поодиноких статей. Її нарис «Миргородський ярмарок», важливий художньо-документальний текст про Голодомор, представлений у науковому дискурсі лише частково – передусім у публікаціях С. Ленської, В. Кривчун і М. Кушнерьової, де акцентовано увагу на атмосфері ярмарку, фольклорних деталях, а також на паралелях із гоголівським текстом.

Повість «Сорочинський ярмарок» Миколи Гоголя досліджується в контексті ранньої романтичної поетики, народної фантастики та сміхової культури. Проте поетика зображення феномену українського ярмарку у творах Гоголя й Олени Звичайної в порівняльному аспекті досі не була предметом системного аналізу. Єдина робота з теми – стаття Світлани Ленської «Сатирична трансформація концепту ярмарок у нарисі Олени Звичайної “Миргородський ярмарок”», де охарактеризовано специфіку реалізації концепту в нарисі мисткині.

Таким чином, запропоноване дослідження є першим кроком до системного вивчення поетики пейзажу, кольору й сенсорики як засобів моделювання двох контрастних образів української дійсності – ідилічної та трагічної – у творчості класика Миколи Гоголя й малодослідженої письменниці еміграційної доби Олени Звичайної.

Постановка завдання. Метою статті є порівняльний аналіз функцій пейзажу та сенсорних

деталей у повісті «Сорочинський ярмарок» Миколи Гоголя та нарисі «Миргородський ярмарок» Олени Звичайної.

Мета також полягає у визначенні просторових і чуттєвих образів як інструментів репрезентації історичної пам'яті, культурної традиції та травматичного досвіду. У цьому контексті література розглядається як засіб фіксації колективної свідомості: Гоголь через образ святкового, фольклорно-карнавального ярмарку, Звичайна – через документальний опис Голодомору.

Виклад основного матеріалу. Як слушно зауважує Ірина Фісак, «...починаючи від 1990-х років, гоголезнавство виокремилася як один із напрямків літературознавства, в межах якого здійснюються різновекторні дослідження» [7, с. 48]. У цьому контексті доречно згадати й міркування Павла Михеда, який зазначає: «Сучасне гоголезнавство – своєрідна культурологічна лабораторія, де відбувається апробація різних наукових методик... Творчість Гоголя і його життя – це своєрідні культурні тексти, що дають багату поживу для гуманітаріїв різних профілів» [6, с. 203].

Цілісність гоголівського художнього світу, своєрідність авторського бачення реальності та його зв'язок з особистісним досвідом митця підкреслює Валентина Мацапура: «...створений письменником художній світ, його оригінальний, неповторний погляд на дійсність, його ставлення до способів її відображення невіддільні від його людської індивідуальності. <...> Знання особливостей, літературних смаків, <...> кола його знайомств та інтересів дозволяє глибше зрозуміти його художні твори, створену ним другу, власне художньо-естетичну реальність» [5, с. 4–5].

Повість «Сорочинський ярмарок» посідає особливе місце у творчому доробку Миколи Гоголя. Вона відкриває його першу прозову збірку «Вечори на хуторі біля Диканьки» й занурює читача у світ українського традиційного життя. Гоголь майстерно поєднує фольклорні мотиви, побутові реалії та гумор, змальовуючи Україну «зсередини». Сюжет повісті побудований навколо романтичної історії кохання, що попри низку комічних перешкод (мачуху Хівря, млявого й нерішучого батька Черевика) логічно завершується яскравою сценою весілля.

Натомість Олена Звичайна (1902–1985) – мало відома, але безперечно талановита письменниця української діаспори, чиє драматичне життя знайшло художнє відображення в її правдивих, документально-психологічних творах. «Творчий доробок Олени Звичайної досі не отримав системного

й вичерпного аналітичного висвітлення» [3, с. 18], тож її прозова спадщина потребує ґрунтовного наукового аналізу.

Нарис «Миргородський ярмарок», як і всі інші твори Олени Звичайної, «має автобіографічну основу» [4, с. 49]. Написаний до двадцятих роковин Голодомору, твір є свідомим художнім антиподом «Сорочинського ярмарку». На відміну від гоголівського твору, сповненого яскравих барв, сміху та гомону, у тексті Олени Звичайної панує моторошна тиша. Голодні селяни змушені продавати родинні реліквії за шматок хліба, а замість колоритних продавців і покупців з'являються виснажені селяни та байдужа московська еліта. Така різка художня антитеза дозволяє авторці викрити масштаб злочинів сталінського режиму та зафіксувати трагедію національного масштабу.

У сучасному літературознавстві художні засоби, зокрема пейзаж, колористика та сенсорні деталі, розглядаються як важливі складники естетичної організації тексту, що сприяють глибшому розумінню твору та емоційному зануренню читача. Ці елементи не лише відтворюють зовнішню картину дійсності, а й складають певний емоційний фон, закодовують символічні смисли, актуалізують авторське бачення світу. Пейзаж у художньому тексті виконує функцію не просто тла подій, а виступає інтерпретованим простором, здатним брати участь у розвитку сюжету, впливати на емоційне сприйняття та навіть репрезентувати загальний стан людського світу. Колір як елемент образної мови творить атмосферу, акцентує на психологічному стані персонажів, посилює символіку. Сенсорні деталі – звуки, запахи, тактильні відчуття – активізують сприйняття читача, занурюючи його в оповідний простір і надаючи художньому світу фізичної відчутності.

У центрі пропонованого аналізу – два твори, об'єднані спільним мотивом ярмарку. Втім, Микола Гоголь та Олена Звичайна постають перед читачем як творці двох концептуально протилежних моделей української дійсності. Якщо у «Сорочинському ярмарку» панує світло, достаток і святковість, то у «Миргородському ярмарку» домінують голод, темрява й трагізм. Саме картини природи, колористичні, ольфакторні та слухові деталі стають ключами до віднайдення текстових та підтекстових смислів у творі.

У повісті Миколи Гоголя «Сорочинський ярмарок» пейзаж не лише виконує фонову функцію, а й активно взаємодіє з героями твору – природа постає живою співучасницею подій. Вона прикрашає сцену ярмарку, підсилює відчуття свята, надає

оповіді яскравого колориту. Особливо виразним є вступний фрагмент твору, де змальовано один із яскравих літніх днів – світлий, барвистий, сповнений життя та передчуття радості: «Який чарівний, який розкішний літній день... Які млосно гарячі ті години, коли полудень сяє серед тиші й спеки...» [1, с. 37].

Натомість у нарисі Олени Звичайної «Миргородський ярмарок», зокрема в останньому, сьомому розділі під назвою «Миргород літньої ночі», пейзаж постає як простір пам'яті та внутрішнього переживання. Авторка відтворює нічний краєвид Миргорода, натхненний описом із гоголівського тексту «Повісті про те, як посварилися Іван Іванович з Іваном Никифоровичем», і зазначає: «Якби я була малярем-митцем, то змалювала б красу миргородської ночі» [2, с. 37]. У її баченні природа одухотворена: зорі «миготливі й соромливі», верби «тужно схиляються» над Хоролом, листя «шепоче заспокоїливо». Це романтичне бачення перегукується з одним із найвідоміших гоголівських пейзажів – із «Майської ночі, або Утопленої»: «Чи знаєте ви українську ніч? О, ви не знаєте української ночі! Пригляньтесь до неї: з середини неба дивиться місяць. Безмежне склепіння небесне розійшлося, розширилося іще безмежніш. Горить і дише воно. Земля вся в срібному світлі; а дивне повітря віє і теплом, і прохолодою, і дише млостю, і розливає океан пахоців. Божественна ніч! Чарівлива ніч!» [1, с. 80]. Обидва пейзажі об'єднують деталі – тьохкання солов'я, що надає описам особливої ліричності та емоційного звучання.

Однак, попри подібний стиль зображення природи, мета Олени Звичайної була зовсім іншою. Вона наголошує, що її нарис – не ідилічна картина, а реалістичне свідчення трагічної дійсності. Саме тому в атмосферу тиші та поетичної гармонії вона вплітає протилежну картину до гоголівського нічного краєвиду: «Спиніться! Вслухайтесь в солодку симфонію миргородської ночі! <...> Тоді стогін і зойки враз стануть чіткішими <...>. А якщо захочете, то й на власні очі побачите, де саме і як умирають на диво повні селяни-обідранці. Десь у кущах, на самій межі забороненої санаторійної зони, десь на піщаним березку Хорол-річки... Ні лікаря, ні свічок, ні священика...» [2, с. 37]. Миргород у її творі – це не лише місце ностальгійного спогаду, а простір смерті й трагедії, який виявляє жорстоку правду про голод. Саме у контрасті між поетичним нічним пейзажем і жорстокою реальністю авторка закладає глибокий художній зміст – природа є не тільки тлом, а засобом висловлення болу і викриття правди про Голодомор.

У творчості Миколи Гоголя колір відіграє важливу роль у формуванні атмосфери й художнього простору. У повісті «Сорочинський ярмарок» колористика надзвичайно насичена: твір буквально вибухає барвами, які символізують достаток, свято, життєву повноту. Серед них домінує червоний – яскравий, емоційно напружений колір, пов'язаний з активністю, обрядовістю, силою. Саме з червоним кольором пов'язано найбільше образів у творі, особливо образ червоної свитки, яка виступає знаковим символом. Вона належить чорту – уособленню нечистої сили, якого бояться всі учасники ярмарку. Таким чином, червоний колір у Гоголя набуває амбівалентного значення: з одного боку – уособлює свято, красу, молодість, кохання, а з іншого – загрозу та страх.

Окрім червоного, у творі присутні й інші кольори – білий, зелений, золотистий, вогняний. Усі вони створюють загальну атмосферу світла, радості й гармонії. Колір у Миколи Гоголя має, передусім, декоративно-емоційне значення, підсилюючи загальний настрій твору.

Натомість у нарисі Олени Звичайної «Миргородський ярмарок» кольорова гама принципово інша. Тут переважають темні, приглушені тони – сірий, чорний, темно-зелений. Кольори у творі несуть глибоке символічне навантаження: вони пов'язані не з емоційним тлом, а з історичною пам'яттю, національною трагедією, родиною спадщиною. Колористика втілює відбиток трагічного – темряву, смуток, занепад, смерть. Навіть пейзажі та портретні замальовки в нарисі витримані в темних барвах, як відображення гнітючої реальності часів Голодомору.

Особливої уваги заслуговує порівняння символічних елементів в обох творах. У Миколи Гоголя таким символом виступає вже згадана червона свитка – предмет, що концентрує навколо себе страх, містичну напругу і народну фантазію. В Олени Звичайної подібне смислове навантаження має образ плахти – традиційного українського жіночого вбрання. Плахта, змальована як розкішна річ, збереглася ще з гоголівських часів, але тепер її прагнуть придбати московські багатіїки: «У великій моді тепер миргородські плахти! Їх шукають, їх купують, за ними навіть полюють...» [2, с. 13].

Колір плахти – глибокий, і в цьому контраст із гоголівською яскравістю є промовистим: «А дідова плахта й справді чудова! Яка гра кольорів! Яка гама відтінків! Від білого й золотого до жовто-гарячого й червоного, мов свіжа, незасохла ще кров, а від цього останнього – до синього, бру-

натного й чорного, як той родючий чорнозем після зливи!» [2, с. 17]. Якщо червона свитка викликає страх, то плахта, навпаки, викликає захоплення – і це свідчить про зміну культурного коду в сприйнятті традиційної української речі за сто років.

Цікавим є й сам спосіб зображення обох предметів: і Микола Гоголь, й Олена Звичайна вдаються до емоційного підсилення, риторичних вигуків, образної деталізації. У такий спосіб автори підкреслюють значущість об'єкта не лише як речі, а як символу епохи – свого роду «речового доказу» національної свідомості.

Отже, хоча твори розділяє століття, у колористиці обох присутня виразна символіка. Проте у Гоголя вона переважно святкова й декоративна, а в Олени Звичайної – трагічна, глибоко осмислена й пов'язана з історичною пам'яттю українського народу.

У художніх текстах важливу роль відіграють сенсорні деталі – система відчуттів, пов'язаних зі звуками, запахами, смаком, дотиком. Завдяки сенсорним образам створюється ефект присутності, відчуття живого простору. У творах Миколи Гоголя та Олени Звичайної ці сенсорні маркери формують контрастні художні світи, що відображають різне бачення ярмаркового простору.

У «Сорочинському ярмарку» Миколи Гоголя домінує багатоголосся – яскраве, емоційно підсилене звукове тло: «Галас, сварка, мукання, мекання, ревіння – усе зливається в один безладний гомін. Воли, мішки, сіно, цигани, горшки, баби, пряники, шапки – все яскраве, строкате, безладне; метушиться купами і снується перед очима. Різноголоса мова потопляє одна одну, і жодне слово не вихопиться, не врятується від цього потопа; жоден крик не вимовиться ясно» [1, с. 41]. Гомін натовпу, вигуки торговців, народні пісні, музика створюють феєрію святкового галасу. Звуки тут асоціюються зі святом, достатком, народною веселістю. Це простір радості, де акустика виконує функцію художнього маркера свята. Звукова палітра допомагає передати атмосферу карнавалу, де кожен звук – частина загального хору ярмаркового життя.

Натомість у нарисі Олени Звичайної «Миргородський ярмарок» звукова картина зовсім інша. Тут панує тиша – моторошна, символічна, що стає знаком трагедії: «Той гомін – дивний, незвичайний! Він – виключно людський... Не чути сполоханого кудкудакання вивезених на продаж курей, обуреного крикання закутих у мотуз'яні кайдани качок, гоноровитого гоготання чванькуватих гусей, загонистого ржання розпряжених і вже підготованих коней, зворушливо-довірли-

вого мукання рогатої худоби й верескливого протесту підсвинків...» [2, с. 11]. В описах майже повністю відсутній веселий гомін, натомість звучать «голоси голоду»: знеможені селяни, змарнілі діти, приглушені звуки природи – усе це формує акустичний простір, у якому домінує порожнеча. Мовчання виступає знаком смерті та внутрішнього болю. Така контрастна звукова палітра підсилює трагічний зміст нарису.

Їжа, як елемент сенсорики, також набуває символічного значення. У творі Гоголя вона постає маркером достатку, ситості, багатства. Галушки, пироги, сир – усе це створює образ гастрономічного розмаїття, який сприяє формуванню атмосфери свята. Натомість у Звичайної їжа постає як недосяжна мрія: опухлі від голоду селяни, обмін родинної реліквії – плахти – на хлібину, сцени торгу заради виживання. Їжа тут має трагічний вимір, перетворюючись на символ виживання в умовах катастрофи.

Запахи також відіграють важливу роль у сенсорному наповненні тексту. У Гоголя це аромати прянощів, квітів, страв – запахи радості, задоволення, святкового піднесення. В Олені Звичайної – навпаки: описано трупний сморід, запахи хвороб і смерті. У цьому полягає глибокий сенсорний контраст: простір життя протиставляється простору вимирання.

Отже, сенсорика у творах Миколи Гоголя та Олені Звичайної виконує не лише описову функцію, а й стає одним із головних інструментів творення художнього світу: у Гоголя – світлого, радісного, барвистого, у Звичайної – трагічного, гнітючого, загостреного до болю. Такий контраст дозволяє глибше осмислити функцію пейзажу, звуку, запаху як носіїв культурної пам'яті й художньої правди.

Висновки. Пейзаж та сенсорні образи у повісті Миколи Гоголя та нарисі Олені Звичайної відіграють ключову роль у створенні двох кардинально різних картин української дійсності. Попри те, що події у творах відбуваються в різних місцях, обидва автори звертаються до образу українського ярмарку як символу часу, простору й національної ментальності. У Гоголя це світ радості, свята й достатку, а в Олені Звичайної – місце болю, втрати й виживання. За сто років ярмарок із символу народного життя перетворюється на свідчення національної трагедії. Через контраст кольорів, звуків, запахів і деталей природи автори фіксують глибші зміни в суспільстві, в історії та в самій людині. Гоголь формує образ ідеалізованої України, пов'язаної з фольклором, традицією, святковістю. Натомість Олена Звичайна занурює читача у трагічну сторінку української історії – Голодомор, показуючи, як простір може зберігати пам'ять про геноцид.

Попри естетичні відмінності, обидва твори об'єднує спільна мета – осмислити українську ідентичність, зберегти її в слові та передати наступним поколінням. Один говорить про життя, інший – про смерть, але разом вони складають цілісну картину українського буття.

У сучасному літературознавстві творчість Миколи Гоголя вже давно отримала ґрунтовне наукове осмислення й активно присутня в академічному дискурсі. Натомість доробок Олені Звичайної залишається малодослідженим. Ця праця є кроком до введення її імені в науковий обіг, а також спробою виявити глибинний зміст художніх прийомів, що репрезентують національну пам'ять.

Список літератури:

1. Гоголь М. В. Зібрання творів: у 7 т. / упоряд. П. В. Михед ; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. Київ : Наук. думка, 2008. Т. 1 : Вечори на хуторі біля Диканьки. 256 с.
2. Звичайна О. Миргородський ярмарок. Мюнхен: Накладом Ліги Українських Політичних В'язнів, 1953. 46 с.
3. Кривчун В. Фольклорний образ плахти та її символічне значення у нарисі Олені Звичайної «Миргородський ярмарок». *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2024. Вип. 1. С. 18–25.
4. Ленська С. Антитоталітарне спрямування повісті Олені Звичайної «Селянська санаторія». *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2021. Вип. 3. С. 48–54.
5. Мацапура В. М. В. Гоголь: художній світ крізь призму поезії. Полтава : Полтавський літератор, 2009. 304 с.
6. Михед П. В. Пізній Гоголь і бароко: українсько-російський контекст. Ніжин, 2002. 208 с.
7. Фісак І. Творчість М. В. Гоголя в сучасному науковому дискурсі. *Філологічні науки*. 2013. № 13. С. 48–56.

Nikolenko O. M. POETICS OF THE IMAGE OF THE PHENOMEN OF UKRAINIAN FAIR IN MYKOLA GOGOL AND OLENA ZVYCHAYNA: A COMPARATIVE ASPECT

The article is a comparative analysis of the artistic means of depicting the polyphony of the Ukrainian fair in Mykola Gogol's novel "Sorochynsky Fair" and Olena Zvyhayna's essay "Myrhorod Fair". The main focus is on non-story elements (landscape) and sensory details (color, sound, smell, touch), which are contrasted in the two works. Both texts are united by the motif of the fair as a social and cultural space, but its content differs significantly in terms of content, mood, and emotional tone.

In Mykola Gogol's work, the landscape serves as a backdrop to the events depicted and at the same time represents an atmosphere of joy, harmony, and fullness of life. The author uses bright colors, harmonious and incendiary music, and depicts the magnificent spring nature to convey the atmosphere of celebration, fun, love, and jokes. Mykola Gogol's sensory images evoke associations with well-being, peace, and warmth, which forms a folkloric and romantic image of Ukraine.

Olena Zvyhayna's essay reverses all these images and details: the loud voices are replaced by silence, and the riot of luxurious and rich colors is replaced by dark colors that symbolize tragedy, loss, and death. The space of the fair is transformed into a place of suffering, hunger, and death. Landscape and sensory in Olena Zvyhayna's paintings become expressions of the national trauma of the Holodomor, and the colors acquire not a decorative but a memorial meaning.

The author analyzes the antithesis of worldview coordinates: Gogol's fair is associated with life, joy, youth, and prosperity, while Olena Zvyhayna's fair symbolizes death, hunger, and historical trauma. This artistic antithesis reinforces the general opposition between the two realities – how radically Ukraine has changed over the centuries. Bolshevik rule brought death and destruction.

Mykola Gogol is a recognized classic of Ukrainian and world literature, and his work is actively studied in literary studies, unlike Olena Zvyhayna's work, which remains little known and almost unexplored in contemporary scholarly discourse. This publication is an attempt to partially fill the scholarly gap caused by the lack of attention to the writer's work, as well as to outline the potential of her essay as a document of national memory that records the traumatic experience of the Holodomor.

The novelty of the publication lies in the first attempt at a comprehensive analysis of the artistic functioning of landscape and sensory images in these works as means of embodying the antithesis of life and death. This approach allows not only to deepen the understanding of the poetics of both authors, but also to trace the change in the historical vision of Ukraine in the literary discourse.

Key words: landscape, color, sensory, fair, Mykola Hohol, Olena Zvyhayna, historical memory, Holodomor, artistic space.